

Cuprins

Scrisoare de iertare	9
Mulțumiri.....	119
Despre autoare.....	123

M-am săturat să mai aștept. Tatăl meu a murit de mult. N-o să-mi spună niciodată aceste cuvinte. N-o să-și ceară iertare. Așa că doar îmi imaginez. Căci prin imaginație putem să visăm dincolo de posibilități, să dezvoltăm povestea sau să aspirăm la alte finaluri.

Această scrisoare este o invocare, o solicitare. Am încercat să-l las pe tatăl meu să-mi vorbească așa cum ar fi făcut-o el. Deși am scris cuvintele pe care aveam nevoie ca el să mi le spună, a trebuit să-i dau voie să se manifeste, prin intermediul meu.

Sunt atât de multe lucruri despre el, despre povestea lui, pe care nu mi le-a spus niciodată, așa că a trebuit să le evoc tot eu și pe acelea.

Această scrisoare reprezintă încercarea mea de a-i oferi tatălui meu voința și cuvintele necesare pentru a rosti limbajul scuzelor, astfel încât eu să pot fi în sfârșit liberă.

DRAGĂ EVIE,

Ce straniu este să îți scriu. Îți scriu din mormânt, din trecut sau viitor? Îți scriu din perspectiva ta, așa cum ai vrea să o fac, sau așa cum aș face-o de fapt, dincolo de propria mea înțelegere limitată? Are vreo importanță? Îți scriu într-un limbaj pe care nu l-am vorbit sau înțeles niciodată și pe care tu l-ai creat în mințile noastre, ca să umpli golurile, lipsa de conectare dintre noi? Poate că îți scriu așa cum sunt cu adevărat, așa cum m-ai eliberat prin intermediul observațiilor tale. Sau poate că de fapt nu îți scriu deloc, ci sunt pur și simplu un instrument prin care îți îndeplinești propriile nevoi și versiunea ta asupra lucrurilor.

Nu-mi amintesc să-ți mai fi scris o scrisoare până acum. Scriam rar scrisori. Pentru mine, să scriu o scrisoare, să iau legătura cu alte persoane ar fi fost un semn de slăbiciune. Mie îmi erau scrise scrisori. Însă eu n-aș fi permis nimănui să-și dea seama că e atât de important

pentru mine încât să-i scriu la rândul meu o scrisoare. Asta m-ar fi făcut să mă simt dezavantajat, m-ar fi pus într-o poziție de inferioritate. Mi se pare straniu chiar și faptul că-ți spun asta. Nu e ceva ce aș ști sau aș spune în mod normal, decât dacă tu mi-ai fi pătruns în minte. Dar nu mă voi opune. Pare să fie adevărat.

Tu îmi scriai mereu scrisori. Mi se părea straniu și neașteptat de emoționant. Locuiam în aceeași casă, dar tu îmi scriai cu neîndemânarea unui copil, încercând fără succes să păstrezi rândurile drepte, dar ajungeai mereu să umpli toată pagina cu scris șerpuit. Ca și cum te străduiai să stabilești o legătură cu o parte din mine, o parte pe care nu puteai s-o găsești în momentele de conflict aprins dintre noi, ca și cum încercai, printr-o poezie, să te adresezi unei versiuni secrete a mea, pe care ți-aș fi arătat-o mai demult. Scriai de obicei scrisori prin care îți cereai scuze. Așa că este normal ca acum să vrei o scrisoare de iertare de la mine. Îți cereai mereu scuze, rugându-mă să te iert. Te transformasem într-o mantră zilnică și umilitoare de „Îmi pare rău“.

Odată, te-am trimis flămândă în camera ta și te-am pus să rămâi acolo cât aveai nevoie ca să-ți înțelegi și să-ți recunoști comportamentul greșit. Ai fost încăpățânată la început, ai tăcut 24 de ore. Mama ta era îngrijorată. Dar apoi probabil că ți s-a făcut foame sau te-ai plictisit. Mi-ai scris o scrisoare pe o bucățică de carton care ajunsese la noi acasă odată cu cămășile mele de la curățătorie. Ai strecurat-o pe sub ușa dormitorului

meu. Era o rugămintă emoționantă. Era o listă. Ți-au plăcut mereu listele. Înțeleg acum că aveai nevoie să-ți cataloghezi lucrurile, să le dai sens într-un mod cât mai matematic.

Era o listă despre ceea ce învățaseși și voiai să nu mai faci niciodată. Îmi aduc aminte că minciuna era pe primul loc. Spuneai că n-o să mai minți niciodată. Și știam, chiar dacă mă luam de tine în fiecare zi și te făceam să crezi că erai o mincinoasă demnă de dispreț, știam totuși că erai cea mai cinstită fetiță pe care am cunoscut-o vreodată, deși nu cunoșteam prea multe fetițe. Uram copiii. Erau gălăgioși, murdari și se purtau urât. Eram mult prea în vârstă ca să am copii și îi făcusem doar ca să-mi ducă moștenirea mai departe.

Dar am deviat de la subiect. Scrisoarea aceea pe bucata de carton cu scrisul tău grăbit cu Marker Magic mov și florile strâmbe pe care le-ai desenat pe margini au fost motivul pentru care ți-am permis să ieși din cameră, și mă întreb acum dacă nu cumva din cauza asta ai continuat să scrii, ca un fel de pașaport spre libertate.

De când am părăsit lumea celor vii, am rămas blocat într-o zonă extrem de epuizantă. Seamănă foarte mult cu ceea ce descriu oamenii, atunci când vorbesc despre purgatoriu: un vid, o uitare. Purgatoriul ăsta nu e tocmai un loc exterior. Dimpotrivă, mă aflu practic într-un neant. Plutesc fără control, învârtindu-mă în cerc. Nu e nimic aici, nimic de văzut, nici copaci, nici oceane,

nici sunete sau mirosuri, nici măcar lumină. Nu este un loc așa cum înțelegi tu sensul acestui cuvânt, nu poți să te ancorezi în nimic, nu poți să te agăți de nimic. Nu e nimic altceva decât reflexia a ceea ce trăiește în interiorul meu.

„Ce este iadul? Iadul este propria persoană.“

Acestea sunt cuvintele lui Eliot. S-ar putea să nu-ți fi spus că a fost poetul meu preferat. Cuvintele lui îmi vin adesea în minte în purgatoriul în care mă aflu. Mă învârt în cerc de aproape 31 de ani, în timpul tău, dar este straniu, pentru că aici unde mă aflu eu nu există timp. Există doar un vid atroce, un spațiu îngrozitor, fără de sfârșit, care este în același timp teribil de vast și profund claustrofob.

Am părăsit lumea celor vii cu atâtea resentimente și ranchiună. Chiar și pe patul de moarte, vehemența mâniei mele a fost mai puternică decât cancerul care-mi mistuia trupul. Furia mea a fost atât de distructivă, încât a reușit să se opună morfinei și delirului și să-mi ofere energia ca să concep și să-mi pun în aplicare cele din urmă pedepse. Biata maică-ta. Ce ar fi putut să facă? O terorizasem atâția ani, abuzând-o cu țipetele, atitudinea condescendentă și amenințările mele, încât îmi devenise deja complice supus și devotat. A încercat să-mi facă pe plac. Mi-a spus că poate nu era momentul potrivit ca să iau decizii atât de extreme. A făcut tot ce a putut, doar nu mi-a spus că-mi pierdusem mințile.

Cele din urmă gânduri ale mele, ultimele suflări de viață au fost impregnate de dorința de a răni, de a provoca o suferință îndelungată. Poate că nu știi asta, dar în acel ultim moment, am insistat să te scoată din testamentul meu. Nu aveai să moștenești nimic. „Nimic!“ am urlat din toți rărunchii. Chiar și în starea aceea așa de sfârșeală în care mă aflam, răzbunarea asta mi-a dat putere. Era ultima mea șansă să te distrug, să te nărui, să te pedepsesc.

Iar atunci când mama ta mi-a cerut să mă mai gândesc, am insistat că ți-o făcuseși cu mâna ta. De ce să las vreo moștenire unui copil care fusese atât de îndărătnic și neloial? Faptul că mama ta mi s-a opus m-a înfuriat mai rău și am devenit din ce în ce mai răzbu-nător, încercând să-ți distrug până și caracterul. Am forțat-o să-mi promită că, orice i-ai spune după moartea mea, ea să nu te creadă, pentru că stabilisem de mulți ani că erai o mincinoasă fără scrupule. O mincinoasă! Am obligat-o pe mama ta să se îndoiască de tine pentru totdeauna. Am forțat-o să te șteargă din viața ei, așa cum o făcusem și eu. Am obligat-o să aleagă între soțul și fiica ei, iar alegerea să fie în favoarea soțului, în detrimentul fiicei. Dar nu era nimic nou. Era obișnuită să facă acest sacrificiu. Îi cerusem să procedeze astfel aproape toată viața ta. Și știam, chiar știam cât de mult se ura pentru că acceptase să facă asta. Am văzut felul în care îi distrusesem, de-a lungul anilor, respectul de sine ca mamă, îi știrbisem încrederea și-i

furasem vocea, o făcusem să se simtă neputincioasă, până când nu se mai recunoștea pe sine, dar continuasem să procedez astfel.

Mi-am petrecut primul an, din ceea ce mi s-au părut a fi decenii în acest tărâm al morții, într-un ciclu nesfârșit de rememorare a trădărilor și dezamăgirilor, a tuturor felurilor în care colegii și copiii și așa-ziii prieteni și-au manifestat prostia sau slăbiciunea, reamintindu-mi de fiecare antipatie justificată și răzbunându-mă la nivel imaginar. Bineînțeles, tu ai fost prima pe listă!

Am părăsit lumea atât de furios pe tine, încât te-am pedepsit refuzând să-ți spun că sunt pe moarte. Nu am vrut să te sun să-mi iau rămas bun. Am vrut să suferi și să-mi simți furia, astfel încât să fii obligată să mă porți mereu cu tine, copleșită de vinovăție și disperare, întrebându-te pentru tot restul vieții de ce nu te-ai ridicat la standardele mele, de ce nu ai devenit fiica pe care mi-o doream.

Atât de tare îmi doream să nu-ți ofer niciun fel de încheiere sau final, încât nici măcar nu am planificat ori permis să mi se organizeze o comemorare sau o înmormântare. Mi se păreau etalări inutile și patetice de aberații și emoții fără rost. În plus, dacă mă jeleai, exista posibilitatea foarte mare să te eliberezi de mine. Să nu-ți permit să faci asta reprezenta singura putere pe care o aveam în acel moment, singura modalitate de a pune stăpânire pe ființa ta, singurul fel prin care puteam să-ți atrag și mențin atenția.

La câteva zile după moartea mea, înainte de a pătrunde în acest tărâm, te-am văzut stând pe podea, în fața șifonierului meu din Florida, îngropându-ți chipul în vechiul meu pulover galben de cașmir. Nu mi-a fost clar la început ce făceai, dar apoi, pe măsură ce te studiam, mi-am dat seama că-mi miroseai haina, inhalându-mi parfumul și esența, încercând să găsești un loc unde să-ți adăpostești durerea. Și, contrar firii mele, acest lucru m-a emoționat. M-a readus cu gândul la o perioadă în care totul era bine între noi, o vreme caracterizată printr-o afecțiune aproape insuportabilă. Tu, lângă șifonierul meu, încercând să mă găsești, să găsești acea tandrețe, ai stârnit în mine un val de tristețe, durere și pierdere – iar apoi am dispărut. Am dispărut din lumea ta, din cea a frumuseții, am dispărut din calea posibilității de mântuire. Am fost aruncat în retrăirea frenetică a tuturor ofenselor și supărărilor.

Se spune că așa cum trăiești, așa vei și muri. Și este adevărat că, în timp, furia mea a devenit fatală. „Furia este o otravă pe care o torni în paharul prietenului tău, dar pe care ajungi s-o bei tu însuți“, mă avertiza mama, pentru că eram mereu inexplicabil de furios. Iar apoi furia mi s-a preschimbat, întregul meu organism devenind lipsit de orice fel de scrupule și emanând o groază odioasă. Era ca și cum mânia se întorsese împotriva ei însăși, devorându-mi și acaparându-mi mintea chinuită cu un amalgam de regrete, anxietate cumplită, îndoieli mistuitoare, autocritică îngrozitoare. Nu puteam pași

înainte. Nu puteam să mă întorc. Nu exista nicio cale de scăpare. Nu dețineam nici limbajul, nici voința, nici capacitatea de a mă elibera, paralizat în această zonă de purgatoriu.

Știu că am fost un cinic și am respins posibilitatea existenței vieții de apoi. Dar ce știam eu cu adevărat? Și nici măcar n-aș numi locul în care mă aflu o viață de apoi. Nu urmează după ceva anume, ci este doar o continuare. În acest sens, moartea este chinuitoare și nesfârșită. Sau poate doar această moarte, specifică mie, se resimte astfel. Îmi imaginez că alte persoane sunt purtate de scopul lor nobil spre locuri mai luminoase.

Dacă am învățat ceva aici, și a fost greu să învăț prea multe, cu creierul meu tulburat de anxietate, acel lucru a fost că este esențial să soluționezi conflictele cât timp trăiești, pentru că toate treburile neterminate te însoțesc pe lumea cealaltă și îți determină starea de a fi. Fiecare nedreptate pe care ai făcut-o în viața ta, fiecare rău pe care nu ți l-ai asumat devine un soi de mângă spirituală, o substanță vâscoasă, care îți clădește propria captivitate. Este o cușcă, dar ea se află în interiorul tău, iar acest lucru este și mai imposibil și mai chinuitor. Ești blocat în tine însuși, cufundat în mocirla eternei obsesii de sine. Ai vrea să ții, dar nămolul este prea gros și nu-ți dă voie. Nu există nicio cale de scăpare.

Așa că îți mulțumesc, Eve, pentru că m-ai invocat, oferindu-mi această ocazie de a mă confrunța cu faptele mele îngrozitoare. Înțeleg că nu există nicio garanție că

voi fi eliberat din acest purgatoriu chinuitor, dar disponibilitatea ta de a-mi primi scuzele a preschimbat deja acest peisaj al disperării.

Îmi dau seama că ai un scop limpede. Profunzimea, sinceritatea și necesitatea misiunii tale sunt clare și puternice. Înțeleg că vrei să îmi cer iertare. Trebuie să recunosc, această zonă este una străină și nefirească pentru mine. Nu-mi amintesc să-mi fi cerut vreodată scuze. De fapt, am fost învățat că a-ți cere scuze înseamnă să-ți expui slăbiciunea, să devii vulnerabil.

Presupun că, de fapt, tocmai de vulnerabilitate ai nevoie din partea mea. Poate că de asta ai avut mereu nevoie. O să fac tot ce pot ca să nu-mi justific, și nici să nu-mi analizez acțiunile. O să încerc, în schimb, să povestesc toate acțiunile și intențiile mele. Această relație nu este menită să aducă după sine înțelegere sau iertare. Este o spovedanie, în cel mai profund sens al cuvântului. Este, fără îndoială, ceva ce aș prefera să rămână ascuns de tine, de Dumnezeu, de mine însumi. Dar acesta este momentul în care mă abandonez fără rezerve, fără justificări, în fața acestei judecăți.

Mi-am pus întrebarea: ce înseamnă iertarea? Înseamnă smerenie. Înseamnă recunoașterea greșelilor și capitulare. Este un act de intimitate și de conectare, care necesită o mare cunoaștere de sine și perspicacitate. Mai mult ca sigur, voi da greș.

A fost nevoie de timp pentru scuzele astea. Nu se putea să le grăbesc. Din fericire, am avut parte de